

Debreczeni Független Újság

pártoktól független politikai napilap.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
 Helyben: . . . I kor. Egy óra. I kor. 50 HIL
 Vidéken: . . . I kor. Egy óra. I kor. 50 HIL
 Negyedévre . . . 2 . Negyedévre 4 . 50 .

Felolvasó szerkesztő:
MEGEDŰS LORÁNT.
 Kiadók és laptulajdonosok:
HOFFMANN és KRONOVITZ.

Szerkesztőség és Kiadóhivatal:
DEBRECZEN,
 Piac-utca 47. és 48. szám.

A 48-as párt kettészakadt.

Kossuth és Apponyi kivonultak.

Justh Gyuláék fényes győzelme.

Az a szűziszta nemzetiszínű lobogó, amelynek fehér mezején az önálló magyar jegybank jelszava ragyog, fenséges diadalt aratott ma este. Justh Gyula elszánt tábora, a nemzeti bank intranzigens bajnokai, a függetlenségi párt ma este tartott értekezletén megütköztek a bujkáló, alakoskodó Kossuth-Apponyi félcsoportjával a pártnak és az izgalmas tusa, amelynek eredményét az egész ország népe lélekzetfojtva leste, a nemzeti jogok harcosainak nagyszerű győzelmével végződött: *a függetlenségi párt határozattá emelte azt az eléje terjesztett javaslatot, mely az önálló nemzeti banknak 1911-re való felállítását és az általános választójognak sürgős törvénybe iktatását követelte, szemben Kossuthnak, a vezérnek javaslatával, mely Apponyi fogásával bécsi kézre akarta játszani a nemzetnek törvényben gyökerező eminens jogát. A javaslatot impozáns többség emelte határozattá: 121-en szavaztak a nemzeti banknak 1911-re való fölállításá mellett, míg a magukat „mérésékelteknek” nevező, meghunyászkodó csoport nem számlált többet 71 főnél. És a szavazást nyomon követte a pártszakadás: **Kossuth lemondott a pártvezérségről és Apponyival, meg a többi nagyemlével együtt kivonult a pártkör helyiségéből.***

A vasárnapi események után logikai kényszerűséggel következett be a ma esti nagy esemény, mégis a szenzáció erejével hatott a pesti politikai körökben és bizonyára ugyanilyen hatást fog kelteni az országban is mindenütt holnap, amikor a közönség értesülni fog róla. Mert a közönség látta ugyan, hogy vasárnap ketté törött a vezéri bot, azt is látta, hogy a vezéri botnak a nagyobbik fele Justh Gyula kezében maradt, de ennek dacára sem várta mint kikerülhetlent és elháríthatatlant a függetlenségi párt kettészakadását. Az ország közönsége ugyanis mint a tenyerét, úgy ismerte az ő finom vezéréit és föltette róluk, hogy a hatalom megtarthatása végett közeledni fognak azokhoz, akik ajtót mutattak nekik. Erre a föltevésre bőségesen rászol-

gáltak a finom vezérek. Hiszen már közel esztendeje, hogy Justhék a nemzeti bank lobogóját kibontották és Kossuth-Apponyiék, bár sehogyssem volt inyükre ez a zászlóbontás, folytonosan kikerülni igyekeztek a párt határozatának provokálását. Nem rajtuk mulott, hogy ma végre kenyértörésre került a dolog. A bankharcosok azonban a vasárnapi események után nem várhattak tovább. Miután a vasárnapi vacsorán Apponyi és Kossuth megint jónak látták felölteni a haza-bö'csek bohóc-kosztümj-it, miután újra elpuffogtattak egy sereg elváruló frázist, a nemzetet nem volt szabad tovább is kétkedések középette hagyni. A határozat tehát meghozatott s ez a határozat a nemzeti bank ideáljának győzelmét hozta meg. Nagyszerű, impozáns ez a győzelem, olyan fenséges diadal, hogy a vert had jónak látta elvonulni az ütközet színteréről és fejestől, Apponyistól együtt menekült a diadalmasan előnyomoló bankharcosok serege elől.

A függetlenségi párt ma esti értekezletének eredménye azonban nem csupán a nemzeti bank eszméjének első nagy diadalmát jelenti. Ennél a diadalnál sokkal nagyobb horderejű a mai párt-határozatnak az a következménye, hogy a szavazás nyomában beallott pártszakadás megszabadította a függetlenségi pártot vezetett vezérétől, Kossuth Ferenctől és az ő gonosz szellemétől, Apponyi Alberttől, akinek a függetlenségi pártba való betolakodása a legfeketébb klerikalizmusnak is hajlékává avatta a Royal-klubot. A mai párt-határozatot tehát úgyis tekinthetjük, mint amely az elvárulás balasztjával együtt a klerikalizmus lenyűgöző tömegét is kilökte a függetlenségi párt hajójából. Mert nézzük meg, kik alkotják a Kossuth-Apponyi-frakciót? A liberális egyházpolitika egykori ellenségei, Apponyi és tábora, az agrárius főurak cselédjei, a nagyemlék, akik eddig is többre tartottak a legfogósebb mágnásnak, Andrásynak egy kézfogását a nemzet összes jogainál.

Az ország közönsége tehát, ha majd

az ő ítélőszéke elé kerül újra a nemzet ügye, — talán nagyon is közel van ez az idő — látni fogja, hogy az a tabor, amely ma este az önálló nemzeti bank és az általános választójog mellett sikra szállott, teljesen visszaadta a függetlenségi pártot elveinek, önmagának. Az az elváruló frakció, amely ma a polcra lökött vezér és az ország fekete szelleme Apponyi körül mint „függetlenségi és 48-as Kossuth-párt” próbál ismét labra allani, nem kaphat erősítést a nemzetől, amelynek jogait eláulta és közeletét a klerikális ragállyal megfertőzte. Hiába van a legujabb öntetű part címében a szent név, a nemzet nem tűheti tovább, hogy ezt a nevet áruló kufarok tovább is cégerül használják. A nemzet nem ühet fel többé annak az alacsony trükknek, amellyel Kossuth a szavazás előtt igyekezett levenni a lábukról a bankharcosokat, gyermekes szemrehányással illetve őket, mondván, hogy sokan közülük neki köszönhetik mandátumukat. A levert part mehet a választók elé Kossuth Ferenc nevével. A győzelmes bankharcosok Kossuth Lajos eiveivel bocsájtkoznak majd a döntő ütközetbe.

A banksoport elértekezlete.

Az önálló bank elszánt harcosai minden előkészületet megtettek arra, hogy a délutáni pártértekezleten diadalra juttassák álláspontjukat. Justh Gyula már korán délelőtt megjelent a képviselőházban, ahol tizenegy óra után kezdtek gyülekezni a banksoport törzskarának tagjai. Feltizenkét órakor már együtt voltak Batthyány Tivadar gróf és Mrey Lajos képviselőházi alelnökök, Holló Lajos, Teleki Arvéd gróf, Leszkay Gyula, Földes Béla, Balogh Ernő, Ratkay László és még tobben. Ezen a tanácskozáson állapították meg véglegesen a szövegét annak a határozati javaslatnak, a melyet a délutáni pártértekezleten kellett előterjeszteni. Ez a határozati javaslat abban a keretben mozgott, mint az az iv, amelyet a tavasszal Teleki Arvéd gróf kezdeményezésére a pártnak szándyolovanhét tagja irt alá. A határozati javaslat gerince tehát annak kimondása volt, hogy a párt ragasz-

kodik az önálló banknak 1911-re való felállításához, követeli az általános választói jognak haladéktalan megvalósítását és hogy a párt csak olyan kormányt támogasson, amely egyedül és kizárólag a függetlenségi párt programja alapján vezeti az ország ügyeit.

A határozati javaslat végleges megszövegezése után megállapították a követendő taktikai eljárást és azután ámentek a Royal-fogadóba, ahol délután két órakor gyülekeztek a bankesoport tagjai. Ebéd után a délelőtti megállapodásokat ismerteite a törzskar itt elhatározta, hogy a csoport testületileg vonul föl a pártkörbe és a tanácskozó teremben az elnöki emelvény körül fog elhelyezkedni, hogy a mérsékeltteket hátraszorítsa. Az önálló bank harcainak tábora már vasárnap óta a párt kétharmad részét tette ki — a 225 főből álló pártból legalább 150 csatlakozott hozzá — s így bizonyosra vetették, hogy a délutáni értekezleten a döntést úgy idézik elő, ahogy ők akarják.

Kétségtelennek látszott tehát már délután, hogy a mérsékelttek határozati javaslatával szemben *Justhék határozati javaslatát fogja a pártértekezlet elfogadni* s hogy Kossuth Ferenc ezt lesz kénytelen párt határozatként publikálni. Arra is számítottak, hogy a párt határozat a párt egy részének nem lesz kedve való, ezeknek tehát választaniok kell a között, hogy alávetik-e magukat a párt túlnyomó többsége elhatározásának, — vagy pedig kivonulnak a pártból.

Kossuthék készülődése.

A mérsékelttek is erősen készülnek a délutáni ütközetre. Kossuth Ferenc már korán delelőtt megjelent a kereskedelmi miniszteriumban, ahol a mérsékelt függetlenségi több vezető tagja fogadta. Megjelentek nála Hoitsy Pál, Barabás Béla és Sággy Gynla, a függetlenségi párt alelnökei, Tóth János és Mezőssy Béla államtitkárok, a függetlenségi főispánok csaknem teljes számban és hosszu ideig tanácskoztak vele. A

követendő eljárásra nézve abban állapodtak meg, hogy Kossuth Ferenc megnyitó beszédében igen komolyan fogja ineni a pártot, hogy maradjon a lehetőség k határain belül, de ha ennek dacára elfogadják a Justh Gyuláék határozati javaslatát, a mérsékelttek azonnal kivonulnak a pártból.

Kossuth hívei délben tizenkét óra után kezdtek gyülekezni a Hungária-fogadóban, ahova hívei, Hoitsy Pál, Tóth János és Mezőssy Béla hívták őket össze. Nagyban várták, hogy Kossuth Ferenc is megjelenik az ebéden és esetleg buzdító beszédet is mond, azonban Barabás Béla, aki a kereskedelmi miniszteriumból jött, tudomásukra adta, hogy Kossuth Ferenc nem jöhet el az összejövetelre. Ez a hír nagy lehangoltságot keltett.

A függetlenségi párt értekezlete.

A nagy izgalmas pillanat elérkezett. A Royal-szálló körül, ahol a függetlenségi párt nevezetes értekezletét tartotta, már négy óra után vaóságos kocsi tábor volt. A képviselők tömegesen, csoportokban tartanak a szálló fele. Amikor kevéssel öt óra előtt *Justh Gyula* nagyszámu párthiveinek kíséretében a terembe érkezett, a már ott levő képviselők kitörő lelkesedéssel, nagy ovációval fogadták.

Azian rendre jöttek a *Justh* és *Kossuth*-párti képviselők s az értekezlet megelőzőleg csak diskusszió keretében, egy kis parázs vita keletkezett. Csak még néhány perc volt az értekezlet megnyitásáig és a két tábor, farkaszemet nézve egymással, szinte a gondolatokba szerettek volna olvasni a szemek villanásából, a mozdulatok karakteréből igyekeztek megtudni, hogy vajjon mi fog következni néhány perccel később.

A hangulat kétségkívül már az elején erősebb volt a *Justh*-párton. A tábor tömörülése folytán hamarosan, külsőleg is meg lehetett látni a többséget. A

Kossuth tábor során némi lehangoltság volt észlelhető, de magyarázhatták ezt feszült várakozásnak is, mert a mutató már pont ötöt mutatott és Kossuth Ferenc, a vezér még mindig nem jelent meg a teremben.

Kossuth belép.

Öt óra után három perccel érkezett meg Kossuth Ferenc. Egyedül jött, nem beszélt senkivel s a folyosón át egyenesen a terembe lépett, ahol párt-hívei nagy éljenzéssel fogadták. A függetlenségi pártnak tagjai ugyszólván teljes számban voltak jelen. A képviselők Kossuth belépésekor felállottak. Kossuth Ferenc egyenesen az elnöki szék felé tartott és elfoglalta helyét. A jelenvolt képviselők közül mindenki érezte a helyzet izgatott voltát s valamennyieknek arcán ott tükröződött, hogy mennyire jelentős pillanat előtt állanak. Kis szünet után Kossuth Ferenc rövid néhány szóval megnyitotta az értekezletet.

Justhék határozati javaslata.

Az első szónok *Holló Lajos* volt, aki egy órán át tartó s mindent átfogó beszédében vázolta a helyzetet.

A nagy hatást keltett s zajos éljenzéssel fogadott beszéd után *Holló Lajos* felolvasta *Justhék határozati javaslatát*, amelynek teljes szövege a következő:

A függetlenségi és 48-as párt kimondja, hogy a közös bank szabaddalmának meghosszabbításához *hosszá nem járul* és csak olyan kormányt támogat, amely az általános választói jognak megalkotása mellett, az önálló banknak 1911. január elsejére való felállítását kormányzati programjába felveszi és amely minden koalíció vagy kooperáció mellőzésével a függetlenségi és 48-as pártból, mint a parlamenti többségből alakittatik.

A párt együttesen kimondja, hogy a képviselőházban a párt részéről indítvány terjesztetik elő, amely szerint

Gyulai Pál.

1826—1900.

Irta: Kardos Albert.

Mikor ezt a nevet és évszámot leírom az érzések és gondolatok egész raja tölti meg szívemet — agyamat; száz meg száz emlék száguldoz lelkemen keresztül.

Emlékszem, hogy mikor most 29 éve először írta alá lecke-könyvemmet és megkérdezte, hová való vagyok, nem akarta elhinni, hogy Debreczenből más is jöhetne fel az egyetemre, mint kálvinista. Emlékszem, hogy az első kollokválás, de még inkább az első felolvasott bírálatom után figyelmére méltattott és mindinkább szeretetébe fogadott. Ez nemcsak abban nyilvánult, hogy stílusgyakorlataim engem bírt meg a jegyzői tiszttel, hanem meg megszólított, hogy kísérem el ide odaváló utjában, a Franklin-társulatig, az Akadémiáig, sőt lakásáig, a Sándor-utca 13. számú házáig, amelyről csak később tudtam meg, hogy az öreg Szendrey Ignácnak, a Petőfi's egyuttal a Gyulai apósának tulajdona.

Emlékszem arra a sokszoros kitüntetésre, hogy velem az éretlen ifjuval vitákba bocsátkozott, nemcsak nyelvészeti kérdésekben hallgatott meg, amikor én lelkesedéssel fejtegettem szigoru orthológus felfogásomat, hanem megengedte, hogy Kiss Józsefet védjem a Budapesti Szemle támadásai ellen, hogy Kossuthért rajongjak, akinek akár politikai, akár írói gyöngéit senki kimélelenezből nem tárta fel, mint Gyulai.

Emlékszem, hogy milyen igazán tanító-

mesteri jóakarattal támogatott tanulmányaimban, hányszor adott könyvet kölcsön, hányszor figyelmeztetett az irodalomnak és tudományoknak legújabb, legbecesebb jelenségeire, hányszor buzdított irodalmi munkásságra.

Emlékszem, hogy milyen atyai szívvel érdeklődött anyagi körülményeim és jövőendő sorsom iránt, hogy munkát adott egyszer a Franklin-társulatnál, másszor magánál, abban a Sándor-utcai emeleti kis lakásban, ahol sokszor mindennapos látogató voltam.

Emlékszem, hogy további egyetemi pályámon miként segített ösztöndíjhoz, miként ajánlott írónak és tudósoknak a figyelmébe, többek között a Pulszky családnak, mikép csillapította le lelki háborgásaimat, mikor az egyetemi antiszemizmus dühös hullámai rázduztak.

De felre most az emlékekkel! Minden személyi vonatkozást mellőzve, hadd állítom magam elé gondolatban Gyulai Pált, ezt a kis embert, aki a legnagyobb magyarok közül való volt. Elmém megfeszítésével kereselem e hosszú életnek, e sok irányu munkásságnak legkiemelkedőbb mozzanatait, legmaradandóbb nyomatát.

Eszembe jut Eötvös Károlynak „Balaton körüli utazása”, amelyben többek között leírja Gyulai Pált is csodásan megelevenítő művészetével.

Eötvös sohasem látott fényesebb, több és ragyogóbb tükördarabocsából álló szemet, mint a Gyuláé; ebből a csillogó szeméből Eötvös a legmagasabb rendű, legáthatóbb értelmet olvasta ki. — Valóban minék

sem nevezhetjük inkább Gyulai Pált, mint a magyar irodalom eszének. A világos, a tündöklő ész vezette Gyulait, midőn egyszerre a velejébe hatolt a magyar irodalom legrégibb és legújabb, legbonyolultabb és legegyszerűbb termékeinek. A legélesebb penge nem talált oly biztosan, mint ahogy Gyulai ítélete el tudta választani a művekben a jót a rossztól, a fényt az árnyéktól. Ez az ész bevilágította a magyar irodalomnak egész kincsesházát, úgy, hogy sugarainál könnyen megkülönböztethetjük a nemes ércet a salaktól, felismerhetjük a drága követ az utánzatok között.

Gyulainak sokszor szemére vetették, hogy nincs filozófiai képzettsége, nem követ határozott eszhetikai elméletet. Mi azonban látjuk, hogy Gyulainak nem volt erre különösebb szüksége, mélyreható elméje és a remekírókon finomult ízlése bőven pótolta a rendszeres tudást és könnyen átszegtette őt minden nehézségen.

Filozófiai rendszer és általános eszhetikai elvek nélkül is Gyulai fejtette ki legnagyobb íróink jellemet és állapította meg leghíresebb költői műveink értékét. Ő mutatta ki, hogy mi a megrázó tragikum a *Bánkbanban*, hogy mi az utólréhetetlen báj a *Csongor és Tündében*, hogy mi az örök emberi a *Karthauziban*, hogy mi a megnevesült magyar nemzeti sajtáság a *Toldiban*. Ő állította méltó helyére *Petőfit*, ő magyarázta meg legvilágosabban *Arany* szerkesztő és előadó művészetét, ő derített fényt a legrajtelmesebb magyar író, *Kemény Zsigmond*

a választójognak ezen elvek alapján való mielőbbi megadása érdekében ő felségéhez hódolatteljes felirat intézésék és ennek elkészítésére egy huszonegy tagú bizottság küldessék ki.

Ezen indítvány támogatását és a fentebbi pártfőirozattal kimondott elvekhez való ragaszkodást a párt a pártfőirozattól folyó köteletségnek minősíti. (Zajos taps és éljenzéssel a Justhék táborában).

Kossuth válaszol.

Általános feszült várakozás és figyelem között most Kossuth emelkedett szólásra.

— Nem követhetem — ugymond — Holló nyomdokait s így nem is fogadhatom el ezt a határozati javaslatot.

— Kár . . . ! — szólt közbe több képviselő. Kossuth elsápadt s körülnézve a teremben, izgatott hangon s tagadhatatlanul naiv maliciával így szólt:

— Akik azt mondják beszédem közbe, hogy kár, azok közül nagyon sokan nekem köszönhetik mandátumukat.

En — folytatta beszédét Kossuth — mindig a gazdasági önállóság mellett do'goztam. (Erős ellentmondások. Zaj.) Az én küzdelmem tiszta és logikus lesz ezentul is.

Azután a Kossuth-párt nevében felolvassa Kossuth Ferenc határozati javaslatát, amely formailag megegyezik Holló határozati javaslatával s több pontjában teljesen fedi és azt a kardinalis eltérés azonban ott jelentkezik, hogy Kossuth határozati javaslatában nem jeleli meg az önálló magyar bank felállításának fix idejét, illetve dátumot egyáltalán nem mond.

Kossuth Ferenc—Kossuth Lajos.

A határozati javaslat felolvasása után Kossuth elrendeli a javaslatok felletti névszerinti szavazást. Mielőtt a szavazás megkezdődött volna, Kossuth Ferenc így szólt a képviselőkhez:

egyeniségére. Nincs magyar irodalomtörténet-író és esztetikusként, aki magáévá ne tette volna Gyulai ezen érték megállapításait, aki el ne fogadta volna ezekre a nagy költőkre vonatkozó ítéleteit. Az egész magyar közönség az irodalom legfőbb jelenségeit az ő szemével látja, a költészet legnagyobbat alakjairól az ő eszével ítél.

Gyulaiban a ragyogó észhez nem kisebb igazságszeretet, rendíthetetlen erkölcs, bátorság csatlakozott. Előkelő származás, írói tekintély, felsőbb hatalom, nemzeti elfo'ultság nem tartóztatta véleménye kimondásában; meggyőződése nyilvánításában nem csak a nagyokat kímélte, hanem az ezerfejű Cézárral, a közvéleménnyel is szembeszállt; mi sem állott tőle távolabb, mint a hízogás, mint a nemzeti hiúság legyezgetése, mint a népkégy keresése.

Volt bátorsága Toldy Ferenc nagy tekintélye ellenére Petőfit és Aranyt Vörösmarty, a kikiáltott magyar költő király mellé, sőt sok tekintetben fölébe is tenni, de nem riadt vissza ugyanakkor elnémitani vagy legalább csendesebb viselkedésre szorítani az izléstelen Petőfieskedőket, a népiességben duhajkodó Lisznyaiakat és Szelesteyeket. Ugyancsak keményen megtámadta Jókait, hogy drámáiban, a *Dózsa Györgyben*, a *Szigetvári vértanúkban* visszaél a hazafisággal, de néhány évvel később még szigorúan leckéztette Rákosi Jenőt és Dóczy Lajost, hogy új romantikus színműveikben sem a tárgy nem nemzeti, sem a felfogás nem eléggé magyar.

— Akik én velem igennel szavaznak, azok a Kossuth névvel szavaznak. Ez a forma egy kissé megdöbbenetett a Justh párti képviselőket. Egyszeribe azonban az öreg Madarász József ugrott föl székeről. Tűz villant meg az öreg 48 as képviselőnek szemében s érc a hangjában, amikor harsány hangon oda kiáltott a Kossuth-tábor felé:

— Ha ti a Kossuth Ferenc nevével szavaztok, mi majd Kossuth Lajos nevével fogunk szavazni!

Óiási zaj keletkezett erre, a Justh pártiak tomboltak, éljeneztek, a székeket verték és a falrengető taps folytán vagy tíz-tizenöt percig nem lehetett szóhoz jutni.

A zaj csillapultával Justh emelkedett föl s ingerült hangon szólt közbe: — A legutolsó kupaktanácsban sem folyomdnak ilyen olcsó és közönséges trükkökhöz.

A leszavazás.

Ezután megkezdődött a szavazás Kossuth javaslatára, akik mellé igennel, akik ellene nemmel szavaztak.

Az első szavazó volt Meskó László, aki Kossuth javaslatára: nemmel szavazott. A második Apponyi Albert gróf, aki Kossuth javaslatára igennel szavazott. Ezután folyt tovább a szavazás közel egy óráig.

Beadtak összesen százkilencvenöt szavazatot, ebből

Kossuth javaslatára esett: 74.

Holló javaslatára: 121

Kossuth kivonul a pártból.

A szavazás után, izgalomtól remegő hangon jelentette Kossuth:

— Leszavaztak. Nem tehetek mást, ki kell lépnem.

Ezzel felállott Kossuth s hetvennégy pártbíróval lelkese éljenzés közben kivonult a teremből s átmentek a szálló másik szárnyában levő helyiségbe.

Különösen bántotta, ha a közvélemény egy egy írónak vagy költőnek szertelen dicsőítésére, mértéktelen magasztalására tévelyedett. Ilyenkor föllázadt igazságszeretete, folszólt és helyreigazította a baltéleteket, még ha egymaga állott is az egész közönséggel szemben. Így oszlatta el a tömjénfüstöt Jókai feje fölül, midőn kimutatta fogatkozásait, tündöklő fényének sötét árnyékát, így szállította le a magaslatról Kiss Józsefet, akit az elfogult sajtó Arannyal egy színvonalra emelt egységben.

Gyulaiban az irodalmon kívül másik szenvedélye is volt: a politika. A kettőt különben sohasem választotta el egymástól; senki sem hirdette erősebb meggyőződéssel, hogy az irodalom a nemzeti életnek első rangú tényezője, senki sem bizonyította döntőbb érvekkel, hogy az irodalomtörténet mindig váhatalatlan kapcsolatban volt a politikai történettel és hogy abban is kell maradnia. Szerinte Széchenyi csak Kazinczy után következtethetett; legmélyebb hite volt, hogy a magyar irodalom önnön vesztére tör, ha elszakad a nemzeti tartalomtól és formától.

A politika terén még fényesebb jelét adta erkölcsi bátorságának. Ő volt az első, aki égbekiáltó igazságtalanságnak mondotta a Görgey Ártúr sőt hazaáruló bélyeget. Tiltakozott ez ellen oly időben, az 50-es, 60 as években, midőn Görgey védeni könynyen járhatott fejbetöréssel. Ugyancsak ő merte megbírálni Kossuth Lajosnak azt a levelét, melyben a nagy hontalan szemrehányásokkal illette Deák Ferencet a kiegyezés

Justhék.

Amint Kossuth és hivei eltávoztak, a győzelmes Justh-csoportban orkányszerűleg tört ki a diadalmi mámor. A Kossuth nótát énekelték és úgy ülték meg a fényes diadalt amit erős magatartásuk folytán arattak.

A kombinációk már meg is indultak az elnöki állásra illetőleg. Elnöknök Justh Gyulát és Meskó Lászlót emlegetik.

Új pártalakulás.

Kossuth és hivei ez alatt a Royal-szálló másik termében értekeztek nyomban megalakították az új pártot amelynek címe: *A 48 as függetlenségi Kossuth-párt lesz.* Az értekezleten Szentiványi Árpád elnökölt. Kossuth Ferenc hosszabb beszédet mondott amelyben kiemeli, hogy mindazok akik itt jelen vannak és akik a roszbán kitarítottak mellette azok továbbra is munkálkodni fognak vele az ő nagy ideáljáért.

— Programom — ugymond — a régi, ahhoz nincs mit hozzá tenni. Hoitsy Pál, Bethlen István gróf felszólalásukban megemlítik, hogy hű fegyvertársuk maradnak. Beszélte Apponyi Albert gróf is, aki — ugymond — mint közkatona akar harcolni tovább s egész tehetségével a párt rendelkezésére áll. Hir szerint a függetlenségi pártiak a holnapi képviselőházi ülésen bizalmatlansági indítványt szándékoznak benyújtani Justhék ellen. Késő este érkezett távirat szerint a Kossuth párthoz ma este nyolc képviselő jeleztette be csatlakozását.

Az első főispán.

A függetlenségi párt szakadás nyomában már jelentkezett az első főispán. Budapesti tudósítónk kiadása szerint Balla Aladár újvidéki főispán holnap beadja lemondását.

megkötéséért. Általában, mint irodalmi tévelygést vagy költői gyengeséget nem hagyott szó nélkül, épen úgy korholt minden politikai hibát, minden nemzeti bűnt.

Bizonyos, hogy politikai nézeteit nem bírta úgy megyökereztetni a lelkekben, mint irodalmi elveit és esztetikai ítéleteit, de kétségtelen, hogy sokan formálták politikai hitvallásukat az ő képére és hogy egy-két legmagasabb államférfira még erkölcsi bátorsága is örökre szállott.

Átható éles ész és rendíthetetlen bátorság: ime az a két jellemvonás, amely Gyulai életéből és munkásságából leginkább, elem tündöklök, tündöklök oly mértékben amilyenben a legnagyobb kritikuskoknak s államférfiaknak, Kőlcseynek és Bajzának, Széchenyinek és Deák Ferencnek lett nem méltatlan társa. E ragyogó két tulajdonság mellett csak mellékesen említem ritka jószívét, társadalmi és felekezeti nemes szabad-elvűségét, továbbá azt a természetes kedveséget, azt a nőies kellemet, amellyel Gyulai a hozzá közelállókát magába szeretettette, amellyel még ellenfeleinek is gyűlöletét lefegyverezte.

Szellemének fénye, bátorságának ereje mindenmagyart tiszteletre görnyeszt; mi, közelebbi tanítványai, akik szíve tüznél is melegedtünk, kedve aranyában is fürödtünk, egy-egy igaz könyvet, a hála, a szeretet könyvét is elmorzsoljuk szemünkben, midőn a legnagyobb magyar költők legméltóbb tolmácsát kísérik utolsó útjára.

A debreceni szabadiskola

Az idei ciklusok programja.

A debreceni „Szabad Iskola”, amely a felvilágosítás és műveltségterjesztés nemes munkáját már évek óta végzi, az idén szintén megkezdte feladata teljesítését. Rendszeres szokás szerint két ciklusban tartja az iskola előadásait. Az egyik ciklus november—december hónapban négy héten át tart, a másik pedig január—március hónapban tíz-tizenegy héten át.

A karácsonyi ciklus nemsokára kezdetét veszi, még pedig a szokott helyen, az ipartestület dísztermében, a városi bérház második emeletén (Simonffy-utca 11. szám alatt), hol az előadások számára teljesen megfelelő berendezés áll a nagyközönség kényelmére. Természetes, hogy e mellett a kísérletekkel egybekötött fizikai és más természettudományi előadások az előadás természetétől megkívánt helyiséget tavén szükségessé, az előadások a formátus főiskola előadó termében fognak tartatni.

Az előadások lehetőleg fel fogják ölelni mindazokat a nagy kérdéseket, amelyek a mi modern, felvilágosodott korunk problémáit alkotják. Bizonyos ugyan, hogy a művelt nagyközönség olvasmányai útján tudomást szerez e kérdésekről, ámde a nagyközönségnek csak csekély hányadát teszi az a rész, amely képzettsége, műveltsége s — ami figyelmen kívül nem hagyható — vagyoni viszonyai alapján képes is állandó érdeklődést tanúsítani a tudomány gyors fejlődésével felvetődött nagy problémák iránt. A Szabad Iskola egyfelől tehát ébren akarja tartani a tudomány fejlődése iránti érdeklődést, másfelől megkönnyíteni e problémák megismerését még azok számára is, akiknek különben nincs módjában e kérdésekkel való foglalkozás. Ez pedig nyilvánvalóan szükségessé teszi, hogy az előadások népszerű nyelven tartassanak. Tényleg ez jellemezte mindig a Szabad Iskola előadásait s emellett az ingyenesség, amely minden egyes érdeklődőnek lehetővé teszi részt venni az előadásokon a legcsekélyebb díj fizetése nélkül is.

Az idei első ciklusban helyet nyerne: egy kísérletekkel egybekötött fizikai előadás a villamososság mai fejlődéséről, egy másik előadás a modern nevelés elveiről és főbb kérdéseiről (szabad iskolák, a gyermekek nemi felvilágosítása, szülői konferenciák), egy előadás a szinte lefontosabb biológiai kérdéseiről: az ember létrejövéséről, egy zenetörténeti előadás, amely egyfelől a modern zene megalkotóival Haydn, Mozart és Beethoven-nel; másfelől pedig a XIX. század zenéjével: Wagnerrel, Berliozzal és Liszt Ferencsel foglalkozik. Ezen kívül a társadalmi élet vitás kérdései is helyet foglalnak a rövid ciklus előadásai között, mint pl. a társadalmi fejlődés újabb irányainak, a szociális reformnak kérdései.

A második ciklus természetesen sokkal bővebb programot fog adni: egyfelől a helybeli előadók száma lesz nagyobb s előadásaiik tágabb mezőre lesznek véve, másfelől pedig számos előadót fog nyerni a szabad tanítás terén évek óta nagy sikerrel működő egyének sorából. Most folytat tárgyalásokat a „Szabad Iskola” vezetősége a társadalmi tudományokkal foglalkozó budapesti körökkel s más vidéki társaságokkal, amelyek — amint remélhető — készséggel fogják saját előadóikat a „Szabad Iskola” rendelkezésére bocsátani.

A „Szabad Iskola” ez idei ciklus f. hó 22-én, hétfőn délután 6 órakor veszi kezdetét. Az előadások végleges megállapítását, sorrendjét és beosztását feltüntetendő füzetek a napokban nyomtatnak ki, küldetnek és osztatnak szét s a napokban fognak megjelenni a falragaszok is.

A nagyközönségnek szíves jóindulatu pártfogásába és erkölcsi támogatásába ajánljuk a „Szabad Iskolát”, amely hangsúlyozzuk — ingyenesen végzi a szabad oktatás nagy munkáját s amelynek előadói a felvilágosodás ügye iránti lelkesedésből min-

den díjazás nélkül, ingyenesen teljesítik magukra vállalt kötelezettségeiket. Ámde fűtésre, világításra, szolgák díjazására nem csekély kiadásai vannak a „Szabad Iskolának”: ezeket a nagyközönség jó indulatú, anyagi támogatása nélkül nem képes teljesíteni. Epp ezért adományokat szívesen fogad a „Szabad Iskola” s ezeket Bárdos Géza pénztáros (Kereskedelmi Akadémia) köszönettel fogja nyújtani, míg más tekintetben Kovács Gábor dr. jogakadémia tárár (lakik: Kossuth-u. 28. l.) a „Szabad Iskola” titkára, készséggel áll a közönség rendelkezésére.

Naptárt, nagy terjedelmű irodalmi részt Debreczen és Hajdúvármegye teljes cím-tárát és sok képet tartalmazó ajándékot kap minden előfizetőnk. 340 oldal teljesen ingyen.

Vizvezeték a nagyerdőn.

Öntözni fogják a parkot.

Igen érdekes és föltötte méltánylandó javaslattal lépett ma a városi tanács elé Török Gábor városi főerdész. Török Gábor, okulva a multakon, mikor egy-egy száraz nyáron a nagyerdei park oly poros és fűledt volt és a park növényzete annyira lecsúszott, hogy a nagyerdőn való üdülés lehetetlen volt, azt javasolja, hogy a nagyerdei park mintegy tizenhét holdnyi területét vizvezetékkel lássa el a város.

A vizvezeték kiépítése aránylag kevés áldozattal járna, mivel a csőhálózatot kívül minden szükséges kellék rendelkezésre áll a nagyerdőn. Vizvezeték kiépítésére áll a nagyerdőn. Vizvezeték kiépítésére áll a nagyerdőn. Vizvezeték kiépítésére áll a nagyerdőn.

Igaz ugyan, hogy az általános csatornázás és vizvezeték kiépítésében fel van véve a nagyerdő is, de az is bizonyos, hogy öthet éven belül az általános vizvezeték kiépítéséről szó sem lehet, még akkor sem, ha a debreczeni vizvezeték ügyének ellenségei nem fognak további akadályokat az ügy elintézésének útjába gördíteni.

Ezt az időt pedig bevárni nem szabad. Debreczennek nyáron egyedüli üdülő- és szórakozóhelye a nagyerdő. Eppen ezért a városi tanács minden törekvéseket oda kell irányulni, hogy a nagyerdő a közönség számára minél kellemesebb tartózkodási hely legyen.

A létesítendő nagyerdei vizvezeték különben sem fog kárba veszni, mert az általános vizvezeték kiépítése alkalmával be lehet majd kapcsolni a városi vizvezetékbe.

A tanács, mely mai ülésén foglalkozott a javaslattal, a kérdésben egyelőre nem döntött, hanem visszaadta azt a főerdésznek azzal a felhívással, hogy javaslatát költségvetéssel pártolja.

Megbízható címtár csakis a Debreczeni Független Újság Képes Naptárában van, ezt a nagyszabású naptárt pedig csakis úgy kaphatja meg, ha a lapot járattja. Előfizetőknél ingyen. Másnak még pénzért sem adjuk.

Egyesület.

— **Az Emke közgyűlése.** Az Emke f. évi november hó 17-én szerdán délután 4 órakor tartja Kolozsvárt a városházán évi rendes közgyűlést, melyre az alapító és rendes tagokat, valamint az örökös testületek és fiokválasztmányok képviselőit ezuton is meghívják gr. Beldi Ákos elnök, Sándor József t. alelnök-főtákar.

Színház és Művészet

A színház műsora.

PÉNTEK: *Buridán számara*, vigjáték. B) bérlet.
SZOMBAT: *Varázskeringő*, operett. C) bérlet.
VASÁRNAP: *Délután Kedélyes paraszt*, operett.
Este *Iglói diákok*, daljáték. Bemutató előadás.
Kis bérlet.

Heinemann dalestélye.

*

A Zenekedvelők Körének díszes, előkelő közönsége tapsolt ma este a legkiválóbb német dalénekesnek, *Heinemann*nak

A gyönyörű műsor minden száma után lelkes tapsvihar jelezte azt a mély hatást, melyet a világszerte elismert művész némes felfogása, mélyen átértett előadásával elért. Lány, simulékony hangja képes az érzelem minden fokának tolmácsolására, előadása pedig egy klasszikus tudásu, képzett lélek közvetlen megnyilatkozása.

Sorozatos előadásában interpretálta *Schubert*, *Hermann*, *Brahms* és *Schubmann* dalait. Különösen *Hermann* Saloméjával és „*drei Wanderer*” című dalával és *Schubmann* „*Két gránátos*” című balladájával ért el óriási hatást, úgy, hogy több több rajongót is kellett adnia.

Tarnay Alajos finom, művészi kísérete nagyban hozzájárult az estély nagy sikeréhez. A debreczeni közönség előtt általános kedveltségnek örvendő zongoraművész ismét kiérdemelte a teljes elismerést díszet, mindig alkalmazkodó játékkal.

A közönség lelkes hangulatban maradt és a hangverseny végén is ráadást követelt. A művész *Schubert* „*Vohin?*” című dalának subtilis előadásával fejezte be a magas színvonalu dalestét.

Színházi iroda jelentése. — *Iglói diákok*. Vasárnap lesz a bemutatója *Farkas Imre* poétikus daljátékának. A rendkívül bájos darab valóságos lázba hozza a színészeket, akik a legnagyobb ambícióval készülnek *Farkas Imre* igazán magyaros levegőtől áthatott szép darabját sikerre vinni; különösen *Torma Zsiga*, aki a daljáték legszebb számát éneкли. *Szilassi Etel* befejezése miatt, *Gyöngyi Jolán* vette át *Évike* kicsi, de rokonszenves szerepét. A daljáték 4 felvonásra van osztva. I felvonás: A diákszoba. II felvonás: A „*Kék golyó*” korcsmában. III felvonás: A sereg. IV felvonás: A diákmalis. (Ez 10 év után játszódik.) — Nagy hatásra számíthat a II. felvonás nyílt változása, mikor a szín átváltozik a korcsmából — *Igló* főterére ahol a diákok éjjeli zenét adnak a tanár leányának.

Az orfeum ügye. A városi tanács mai ülésén foglalkozott a téli orfeum ügyével. *Vágh Gyula* rendőrkapitány végzését ugyanis, melyben megadta *Irmay Béla* színházi titkárnak az engedélyt arra, hogy a Royal-ban téli orfeumot nyisson, több debreczeni kávé megfellebbezte. A tanács jelentéstételre hívta fel a főkapitányt, aki ma jelentette, hogy az engedélyt megadta, mivel *Zilahy Gyula* szinigazgató írásos nyilatkozatban jelentette ki, hogy az orfeum a szegény-alapnak jelentékeny jövedelmet biztosít és végül, mert a főkapitány elvi álláspontja az, hogy Debreczen már megérett arra, hogy a színház mellett orfeum is legyen és ő ezelőtt két évvel javaslatot is adott be, hogy a szabályrendelet idevonatkozó részét módosítsák. A tanács mai ülésén az a vélemény dominált, hogy ha *Zilahy Gyulának* az orfeum ellen kifogása nincs, a tanácsnak a főkapitányi végzés megváltoztatására nincs oka, mivel a sza-

bályrendelet ama pontja, mely tiltja, hogy a színházi szezon alatt orfeumengedélyt adjon a város, a színházgató érdekeinek védelmét célozza. Jelen esetben a színházgató nem emelt kifogást az orfeum ellen. A tanács azonban mai ülésén még nem döntött a kérdésben, hanem felhívta a főkapitányt, hogy jelentését egészítse ki.

— Elite új műsor az Uranusban.

Még csak pénteken és szombaton látható! A szén Laffayett meglepő szép mutatvánva. Azonkívül a következő újdonságok. 1. Triest és környéke. (Természeti felvétel.) 2. Az Iskola mester. (Dráma) 3. Viharos kaland. (Színes kép. Boházat.) 4. A csipke legendája (Rege.) 5. Mari néni heris fogai. (Boházat) 6. Hamis eskü (Dráma.) 7. A szabakai rémdráma. (Haverda Mária, Jánosy és Vojtha (Dráma a fővárosi színművészek előadásában) 8. Ezredes ur rines itthon. (Boházat.) Laffayett fellérté Pénteken este pont 8 és fél 10 órakor. Szombaton este pont fél 8 és 9 órakor. Tiszteletjegyek csak a műsor második és harmadik napján 5-től 8-ig érvényesek, szentül nem! Előadás kezdete: Hét-köznap délután pontban 5 órakor, folytonos temerettel. Vasár- és ünnepnapokon délután 3-tól órákért. Hétköznap az előadások egy és fél órát, Vasárnap 1 órártartanak. Hétfőre mint rendezés.

Naptárt, nagy terjedelmű irodalmi részt Debreczen és Hajdúvármegye teljes cím-tárát és sok képet tartalmazó ajándékot kap minden előfizetőnk. 340 oldal eljelen ingyen.

Amerikai tébolydából Debrecenbe

Egy hadházi ifju viszontagságai.

Egy megyötört külsejű, már-már lerongyolódó ruházatu fiatalember tartózkodik tegnap éjjel óta a debreceni rendőrségen. Öt év óta hagyta el szülői házát, Hadházon lakó rokonságát ez az alig huszonöt éves fiatalember s azóta a viszontagságoknak egész Kálmáriáját járta végig. Megfordult a nyugati államoknak ugyszólván minden városában. Beléköstolt a viharvert emberek foglalkozásának minden ágába s aztán, amikor sehogysem tudott boldogulni s nyugtalan vére további kóborlásra sarkalta, átvitorlázott a nagy tengeren Amerikába. A munkaföldjén boldogult csak igazán a legnehezebben. Minden perc nélkülözések között telt el. Éhezett, nyomorgott s végre is az örültek házába internálták a kalandos vérű fiatalembert. A kínjai itt érték el csak a tetőfokát. Éhezették, ütötték verték a fiatal embert, végül pedig egyenesen az amerikai tébolydából hazaszállították egy felügyelővel.

Tegnap éjjel érkezett meg Debrecenbe s miután a rendőrségen kiballagták a viharos multu fiatalembert, szülőhelyére, Hadháza fogják szállítani.

Annak a kalandos életnek, amit végig élt, igen érdekes részletei vannak s a rendőrségen maga mondta el kóborlásainak jelentősebb mozzanatait.

A megérkezés.

Szilágyi Imre, így hívják a bolyorgó fiatalembert, Hadházon született és jómódu szülői gyermeke.

Október 23-án indultak el Amerikából Hamburgba, onnét tegnap éjjel folytonos utazás után megérkeztek Debreczenbe.

Mikor kiszálltak a vonatból, Szilágyi kísérelte, Soutampse James megkérdezte, hogy melyik utcán van az apja háza, mire a fiatalember azt felelte a kocsisnak, hogy hajson a Pavillon-laktanyához.

Hajnaltól be is állították a Pavillon-kaszárnyába, ahol az angol menten észre-

vette, hogy Szilágyi Imre öt év tévutra vevette.

Az inspekciós tiszt aztán felvilágosította az angolt, hogy ez kaszárnya s azt a tanácsot adta az épolónak, hogy vigye Szilágyit a rendőrségre, ahol majd biztosan meg fogják állapítani, hogy a fiatalember szülei hol laknak.

A rendőrségen.

Igy is történt. Budaházy tb fogalmazóhoz állított be az angol betegével, Szilágyival. Itt kivallatták a szerencsétlen fiatal embert, aki elmondta, hogy szülei Hadházon laknak. Majd elhelyezték a rendőrségi fogházban a beteget s ma délben hazaszállították Hadháza, a szülői házhoz.

A külföldi kóborlások.

Tudósítónk felkereste a fogházban Szilágyit és beszélt vele. Egész regény az élete. Öt évvel ezelőtt Szilágyi Debreczenben tartózkodott. Itt valami konfliktusa volt a bírósággal. Mile Pál tb kapitány vezette a vizsgálatot az ügyében. Mikor tudósítónk Mile Pallal belépett abba helyiségbe, ahol Szilágyi tartózkodott, azonnal megismerte.

— Alázatos szolgálja nagyságos uram — szólította meg Szilágyi.

— Tudja maga, hogy én ki vagyok?

— Hogyne tudnám. Mile Pál ur.

Aztán emlékeztette, hogy öt év előtt ügye volt előtte.

Majd kérdéseket intéztünk Szilágyihoz, aki bőbeszédűséggel s egész logikusan mondotta el viszontagságos kalandjait. Néha-néha erősen gondolkodott, de csodálatosan mindenre emlékezett.

Amerikai szenvedések.

Elmondta, hogy 1907 július havában Anglia egyik kikötőjéből ment Amerikába. Newyorkban hat hónapig dolgozott. Mikor nem volt foglalkozása, bement egy munka-közvetítő hivatalba, hogy állást kérjen. Egy angol ur megszólította:

— Mondta fiatal barátom, nincs magának semmi baja?

— Hogy volna kérem. — Egészséges vagyok

— De nekem úgy tetszik, mintha beteg volna. Tudja mit, én adok önnek állást, de jöjjön velem egy orvoshoz, aki majd megvizsgálja.

— Szívesen ráálltam — mondta Szilágyi — s elvitt az angol egy orvoshoz, aki közveszeleves örültnek nyilvánított. Azonnal lefogtak s beutaltak a Newyorktól 50 kilo méterre levő központi örültek házába.

Az örültek házában.

Szilágyi 19 hónapot és 26 napot töltött itt. Rémes dolgokat beszél arról, hogy az 5000 elmebeteg fel számláló nagy tébolydában mily rettenetesen bánták a betegeket. Maga volt taruja, hogy az ápolók több betegét addig verték és tapostak a cipőikkel, amíg bele nem halt.

— Jaj volt annak kérem, aki azt merte mondani, hogy nem örült. Azt menten munkába vették s addig verték, amíg bele nem betegedett.

— Hát aztán miért verik őket?

— Azért, mert Amerikában az a győgyítési rend, hogy a betegnek ki nem törő elmebajt ki kell fakasztani.

— Hát magát nem verték? — kérdezte Mile.

— Engem nem bántottak, csak néha, amikor éhes voltam s egy darab kenyeret kértem. Majd elmondta azt is Szilágyi, hogy a betegeket nehéz munkát végeztetnek s a bérük a koszon kívül egy darab bagó.

— Ilyen ni!

Ezzel a zsebébe nyult s kivett egy darab öszepreélt száritott dohányt.

Szilágyit ma délben angol kísérelte hazavitték Hadháza. Ott irást állított ki az átvételről s aztán visszautazott Amerikába.

Megbízható cím-tár csakis a Debreczeni Független Ujság Képes Naptárában van, ezt a nagyszabású naptárt pedig csakis egy kaphatja meg, ha a lapot járattja. Előfizetőknél ingyen. Másnak még pénzért sem adjuk.

HIREK

— **Aehrenthal Wekerlénél.** Budapesti tudósítónk táviratozza: Aehrenthal gróf külügyminiszter ma délben meglátogatta Wekerle Sándor miniszterelnököt. A mi értesülésünk szerint a magyar politikai helyzetről tanácskoztak. Valószínűleg innen szivárgott az a hír, hogy Kossuth és Andrássy után Justh Gyulát is kihallgatáson fogadják király.

— **Gyulai Pál temetése.** Pálmák, határfaék, délszaki növények és égő kandelaberek között ravatalozták fel az elhunyt nagyrevü író és kritikus bolttestét az Akadémia előcsarnokában. Reggel kilenc óra óta állandóan nagy nézőközönsége van a ravatálnak, amelyre eddig a következők helyeztek koszorukat: A magyar országgyűlés főrendiháza — kegyelelele jelöl; Irodalmunk ledőltszolgálatának — A Magyar Nemzeti Múzeum; A budapesti tudományos egyetem rektora és tanácsa — Gyulai Pálnak; A Magyar Tudományos Akadémia — Igazgatójának és tiszteletbeli tagjának; A Petőfi-társaság; Egykori híres tanárának — A budapesti református főgymnázium; — a Kisfaludy-társaság, — a Magyar Történelmi Társaság, s az írők társadalmi nevelésének közül számosság. Ott volt a nagyszámú gyászközörség sorában Apponyi Albert gróf Wlascics Gyula, Mikszáth Kálmán Herceg Ferenc stb. Petri Elek ref. lelkész áldotta meg a halotat és gyönyörű imát mondott. Ezután Berzeviczy Albert az Akadémia revében bucsuz tatta el a nagy halottat. Megható s magasan szárnyaló beszédet mondott egykori tanítványa Beöthy Zsolt. Végül Hegedüs István egyetemi tanár eszélt az ő feledhetetlen nagy írói érdemeit. Azután megindult a díszes menet a kerepesi temetőbe s a családi sírbolt helyezették örök nyugalomra egyik legnagyobb kitörölhetlen emlékü írónkat, Gyulai Pált.

— **A presbytérium gyűlése.** A debreceni református egyház november 13-án, szombaton délután 3 órakor az egyház tanácsstermében presbyteri gyűlést tart, melynek tárgysorozatán többek között a következő fontosabb ügyek szerepelnek: A bizottsági közgyűlés határozata az Árpád-téren építendő templom helye és 1000,000 darab téglá adományozása tárgyában. A főiskolai gazdasági tanács megkeresése a senior fizetésének rendezése tárgyában. A parochiális bizottság javaslata a központi anyakönyvvezető működésének 1910. január 1-én megkezdése tárgyában. A központi anyakönyvvezető megválasztása és meghívása. A parochiális bizottság javaslata Kovács János eddigi népiskolai felügyelő állásának rendezése, fizetésének és köteletségének megállapítása tárgyában. Kovács János kérvénye ugyanebben az ügyben. A parochiális bizottság javaslata a lelkészek megállapított korpótlékának 1910 január 1-től folyóvá tétele tárgyában. Az iskolaszék végzése a tanítók drágasági pótléka ügyében. Csurka István tanító lemondása az iskolaszéki jegyzői állásról, díjazása, az iskolaszéki jegyzői fizetésének rendezése vagy megállapítása. Az iskolaszék végzése Csurka István tanító lemondásáról, járandóságáról, állására a be- küldött pályázat eredményéről, az áthelyezés és a lemondó tanító helyettesítése tárgyában.

— **A debreczeni tanári kör** november 13-án, szombaton délután 4 órakor a református főgymnázium tanácskozó termében fogja tartani a jelen iskolai évben első ülését. A tárgysorozatban szerepel a kör tisztviselőinek megválasztása, továbbá a tervbe vett tanárkongresszus ügyének s azon a debreczeni tanári kör képviselőitnek megbeszélése. Felolvasást Csűrös Ferenc dr. fog tartani a középiskolai iradalmi tanács egyik fontos kérdéséről: a magyar irodalmi magánolvasmányokról.

— **A város a szigeti liceumnak.** A máramarosszigeti református liceum internátust épít. Azzal a kérelemmel fordult Deb-

recen városához, hogy valami segélyvel járuljon hozzá az építkezés költségeihez. A tanács mai ülésén 200 koronát szavazott meg.

— **Felmondás a Gönczy-egyesületnek.** A hajdumegyei Gönczy-egyesületnek a város tudvalevőleg a Hatvan-utcai Csokonai házban adott volt helyiséget. Most azonban, hogy a városi muzeum helyiségei szűknek bizonyultak, újabb helyiségekre van szüksége a muzeumnak. A tanács ezért május 1-re felmondott a Gönczy-egyesületnek s annak helyiségeit bocsátja a gyarapodó muzeum rendelkezésére.

— **A csendőrpáncsnokság kérelme.** A debreceni csendőrpáncsnokság kérelmet intézett a tanácshoz, hogy miután a páncsnokságnak állatorvosa nincsen, a páncsnokság állományának egészségügyi ellenőrzésére utasítsa az állami állatorvosokat. A tanács kimondta mai ülésében, hogy szíves készséggel tesz eleget a kérésnek. Mindenkor készségesen állanak az állatorvosok a páncsnokság rendelkezésére, de legalább egy hónapban egyszer ott kötelesek egyébként is vizsgálatot tartani.

— **A Magyar Földtani Intézet.** Debrecen városát örökös tagjai sorába beválasztotta. Az erről szóló oklevelet tegnap küldte le Debrecen városának.

— **Tulkiadás a tanyai iskolák építésénél.** A városi tanyai elemi iskolák építésénél az előre megállapított összeggel szemben mintegy 105 ezer korona tulkiadás merült fel a munkabéreknek és anyagnak időközben történt megrágulása folytán. A tulkiadás fedezése természetesen a városra vár. A tanács az ügyet kiadta a jog- és pénzügyi bizottságnak véleményadás végett.

— **Szabadkán repriz lesz.** A Haverda-ügy változatos botrányai tegnap beteőzödtek. A védők, Lengyel Zoltán dr. és Bródy Ernő dr., még tegnap este megérkeztek. A legközelebbi teendőkről Lengyel Zoltán ma a következőket mondta budapesti tudósítónknak: Nekünk, védőknek, a bűnügy e nem várt stádiumában két sürgős feladatunk van. Az első a vádlottak szabadlábrahelyezésének a kérdése. Haverda Mariskáról és Vojtha Antalról van szó, akinek a szabadlábrahelyezését tegnap a szabadkai bíróság megtagadta. A másik, mondta Lengyel Zoltán a vádlottaknak a szabadkai ügyészség hatásköre alól való kivonása. A szabadkai ügyészségnek még Winkler István a vezetője. De eltekintve az ügyészség szereplése olyan volt ennek a bűnpörnek a tárgyalása során, hogy a vádlottak ennek az ügyészségnek a fogházában egy percig sem maradhatnak. — Most tehát elől fog kezdődni az egész bűnpör, meglehet, hogy nem is Szabadkán, mert a védők valószínűleg más bíróság delegálását fogják kérni.

— **Gyógyszertárak esteli záró órája.** A debreceni gyógyszertár-tulajdonosok a segéd-szövetség helybeli fiókjának kérelme folytán elhatározták, hogy a gyógyszertárakat a téli időnyben este 8 óráig a nyári időnyben este 9 óráig tartják nyitva; természetesen a gyógyszerárak zárt ajtó mögött is rendelkezésére vannak a közönségnek, csak úgy mint eddig. Ezen határozatból kifolyólag november 15-től kezdve már este 8 órakor záratik minden gyógyszerár, mit is a n. é. közönség szíves tájékoztatására közöl a debreceni gyógyszerész testület.

— **Száz gyermek felruházása.** A polgári asztaltársaság e hó 20-án 100 gyermeket fog teljesen felruházni. E célra a következő adományok folytak be az elnökséghez: Áron Miksa és Fürst Ödön 20 kor., István malom 20 kor., Forrai Ernő 20 kor., Kovács József polgármester 10 kor., Aczél Géza 10 kor., Lestyán Adorján kir. tanácsos 10 kor., Debreceni Első takarékpénztár 10 kor., Neutra Mór 10 kor., Első magyar általános biztosító társaság 10 kor., Hajdumegyei Népbank 10 kor., Horgonyi Károly 10 kor.,

Id. Weichinger Károly 10 kor., Dr. Tüdös János orsz. képviselő 5 kor., Ifj. Weichinger Károly 5 kor., Lőfkovits Arthur 5 kor., Mihálovits Jenő 5 kor., Alföldi takarékpénztár 4 kor., O'áh Károly tanácsnok 2 kor., Aufrecht Vilmos 2 kor., Kontsek Géza 2 kor. és Márkus Márton, Nagykároly 2 kor. További szíves adakozásokat a nemes cél érdekében köszönettel fogad az elnökség.

— **A juhartó gazdák kérelme.** A debreceni juhartó gazdaközönség kérelmet adott be a tanácshoz, hogy a téli legeltetésre a Hortobágyra kihajtott juhok után darabonként az eddigi 30 fillér legeltetési díj helyett csak 20 fillér fizetessék. A kérelmet pártolja a gazdasági bizottság. A tanács mai ülésében a legeltetési díjat 25 fillérré szállította le.

— **Házasság.** Kertész Miksa jónévű s törekvő debreceni kereskedő e hó 14-én déli tizenkét órakor esküszik örök hűséget a miskolci izraelita templomban Fogel Kornélia kisasszonynak, Fogel Zsigmond és neje leányának.

— **A verseci borászati kongresszus.** Versec város folyó hó 21. és 22-én országos borászati kongresszust rendez, amelynek kereteiben a borkereskedelem kivánságai és sérelmei fognak tárgyalatni. A rendező bizottság az elszállásolásra gondoskodik. A kongresszus rendezésében az Omke központnak igen jelentős szerep jut. Az érdeklődők közelebbi felvilágosítások végett forduljanak közvetlenül Versec város polgármesteri hivatalához.

— **A jövő heti esküdtzéki tárgyalások.** A debreceni kir. törvényszék novemberi esküdtzéki ciklusán, e hó 15-étől kezdve az alábbi ügyek kerülnek az esküdtzéki főtárgyalás napirendjére. November hó 15-én hétfőn: Lázár P. János ellen, hadititok közléseért. Kedden: ifj. Molnár József ellen, halált okozott súlyos testisértés büntetéseért. Csütörtökön: Kálmán Lajos ellen, nyilvános rágalmozás vétségeért.

— **Végeladás egy főtéri nagy cipő üzletben.** Glück Ede Piac utcai cipő üzletében végeladás van. Az összes raktáron levő férfi, női és gyermekcipők rendkívül olcsón lesznek kiáruva. Kossuth-utca sarkán.

— **Divat Salon** legújabb száma 50 fillér Antalffy Józsefnél.

— **Royal-orfeum.** Esténként telt ház taposol a Royal-orfeum kitűnő együttesének, mely napról-napra új attrakciókkal szaporodik. A kedves Jaulus, a bájos Beleznai, a szép hangu Pásztor Ferike mind erősegei a műsornak. Óriási hatást keltett az ujonnan szerződött hasbeszélő három beszélő babájával. Szombattól fogva egészen új műsor. — Két új darab: *Szerencseszám*, *Gummirád lis.* Azonkívül két új táncosnő fellépte. A Comiensok új aktuális kuplékat énekelnek. Az összes új erők fellépte.

— **Ma a „Magyar Király” kávéházban** a fővárosi Elite kávéház női zenekara hangversenyezik. Tisztelettel Erőss Jakab.

— **Végeladás van** Glück Ede cipő és kalap üzletében, a Kistemplommal szemben.

— **Kugler Gerbeaud** cukorkák főrára Kontsek Gézánál.

— **Mindenki vegye tudomásul,** hogy Gömöri vendéglőjében a Kenyérpiacson minden Pénteken Szegedi húsleves, Turós csusza. Minden Szombaton Hurka-estély és Kolozsvári Káposzta. Minden Vasárnap Malacz tokány és Káposztás galuska. Kitűnő karcos bor, vörös bor és fajborok. Állandóan Erdélyi fatányéros rostos sültve. Pontos és figyelmes kiszolgálás. Polgári árak.

— **Igyekezzen mindenki** nagyon olcsón cipőt és kalapot vásárolni Glück Edénél, Piac-utczán, mert ott most végeladás van.

— **A legszebb** női kiegészítők, pénzszivar- és cigarettatartozék eredeti gyári áron kapható Mentze Henrik áruházában, Kossuth-utca 4. szám.

— **Óriási választék** van téli férfi, fiú és gyermekruhákban a kistemplom melletti sauküzletben Grünfeld Adolf és Társánál

FŐVÁROSI BAZÁR
Debrecen, Simonffy-utca I. sz. Bórpalota.

Eljegyzése előtt

okvetlenül keresse fel

ROSE DEZSŐ

előkelő ékszer üzlet,ót,

DEBRECZEN, Piac-u. 55. sz.

ha ékszerbevásárlását biza-
::: lommal óhajtja eszközölni. :::

Regény-Csarnok.

Jolán

(11.)

(Kis regény.)

Írta: Radó István.

Mikor bementek és leültek, Jolánnak valami dolga akadt. Felugrott és kiszaladt a szohatól. Gyurinnak eszébe jutott, hogy ők eddig még csak Ilonkáról beszéltek, sémmit másról. És még nem mondott el róla mindent. Hirtelen érezte, hogy amíg ezt el nem mondta egészen addig nem férhetek egymáshoz. Tudta, hogy el fog mondani mindent, amit még elmondhat.

Jolán b jött és megállt az ajtóban. Nézte Gyurit, aztán beszélni kezdett vele mindenféle közömbös témákról. Irodalom, könyv, olvasmányok, azután tánc, korcsolyázás, mulatságok kerültek sorra. Emberekről nem beszéltek, neveket nem dobáltak. Gyuri a rendezés csak feleleletadás jutott, ő új témába nem kezdett bele. Egyszer aztán elhalkított Jolán, várta, hogy Gyuri beszéljen.

— Magának van valami mondani valója
Mondta.

Gyuri felvetette a fejét.

— Nekem? Honnét tudja?

— Maga mondta.

— Mikor?

— Most délután.

(Folytatjuk.)

FALK ÁRMIN és TÁRSA

kefegyár fióküzlete (Széchenyi-u. I.)

Ajánlja dusan felszerelt raktárát:

Háztartási-, tollette-, ipari-

és gazdasági kelékekben, min-

dennemü **lodrászati cikkek-**

és illatszerekben, valamint

==== kitűnő minőségű

lakkfestékekben és
szobapadló-lakkokban!

VÁROSI SZÍNHÁZ.

Ma pénteken, november hó 11-én, B) bérlet 13. sz.

Buridán számara.

Bohózat 3 felvonásban. Írta Flers és Caillavet. Fordította Molnár Ferenc.

Személyek:

De Versannes Lucien	—	Lugosi Béla.
Boulléins Georges	—	Zilahi Gyula.
Morange	—	Kemény Lajos.
Adolphe	—	Mártonfi Róbert.
Giraud	—	Győre Alajos.
Pinczérffy	—	Nádor Zsiga.
Micheline	—	Báthori Mária.
Vivette	—	Hahnel Aranka.
Chantal Fernando	—	Gazdi Aranka.
De Versannes Odette	—	Huzella Irén.

Holnap szombaton

Varázskeringő.

Operette 3 felvonásban.

Megbízható ozimtar 'csakis a Debreceni Független Ujság Képes Naptárában van. ezt a nagyszabásu naptárt pedig csakis úgy kaphatja meg, ha a lapot járattja. Előfizetőknek ingyen. Másnak még pénzért sem adjuk.

Közgazdaság.
Terménytőzsde.

Schvarcz E. debreczeni bizományos távirati jelentése
Budapest, 1909. nov. 11.

Készáru csendes.		
1910. októberi buza
májusi buza
1910. áprillisi buza	14 14	14.15
májusi rozs
1909. októberi rozs
1910. áprillisi rozs	10.22	10.23
1901. októberi zab
májusi zab
1910. áprillisi zab	7.62	7.63
1910. júliusi tengeri
májusi tengeri	6.78	6.79
1909. szeptemberi zab
augusztusi tengeri

Köhögés ellen

és **rekedtség** ellen használjunk
Dr. Sedlitzky Gasteini
Zierbelkiefer-bonbont.

Kapható 30 filléres dobozban, gyógyszerárak, drogeriákban és hasonló üzletekben.

Villanyvilágítás és vízvezetési munkálatokat

valamint javításokat, mérsékelt árban gyorsan és pontosan eszközöl

Pollák Samu

szerelési vállalata Debrecen, Piac-u. 43.
Telefon 656. Szerelők felvételnek

Popper Dávidné

ohl. szülész nő lakását Széchenyi-utca 25. sz. alól
Széchenyi-utca 14. sz. alá helyezte át.

Legelőszőbb legjobb bevásárlási forrás

háztartási szükségletek

fedezésére. Ajánljuk:
Arc-krémek, Illatszerek, Hőlgyporok, Kölni vizek, Fogporok, Fogcrémek, Fogpaszták, Fogkefők, Szájvizek, Szappanok, Hajvizek, Szoba-illatok

KÖZPONTI DROGUERIA

DEBRECZEN Piacz-utca. — Városház épület.

Legjobb női ruhaszövet, :: Bársony és selymek, :: mosó velezek

dus választékban
raktárra érkeztek
Donogán és Somossy
Debreczen, Risemplombazár.

MEGLEPŐ SZINTE CSODÁLATOS GYÓGYEREDMÉNYEKA

APTAMÁSI

LITHIUM-GYÓGYVIZ-

zel gyomor, vese, hólyag és bélbántalmaknál oalamint asthma, bronchiale, köszvény és húgysavas diathesis eseteiben.

Kapható **Kontsek Géza** fűszer és csemege kereskedésében Debreczen, Kossuth-utca.

Legbiztosabb széplőtőzser a Fáy-féle Arc-Crém

Kitüntetve a Bécsi, Párisi és Londoni kiállításon arany éremmel és oklevéllel.

Hatása csodás!

Szépít, fiatalít! Legkitünőbb szor szeplő májfoltok, pattanások és az arczbőr tisztálatanságai ellen. Egy tégely 1 kor, hozzá való „Fáy” szapan 1 korona.

Kapható a készítő

Grósz Nagy Ferencz

gyógyszerésznél

DEBRECZEN, Kossuth-utca 8. sz.
„Arany egyszarvu” gyógyszerár.
Telefon sz. 496. Telefon sz. 496.

Alsó tricót ingek

lábravalók, ujjasok, téli kendők, himalaja haraszt és plüsch és minőségekben

Férfi ruha szövetek,

magyar- és angol gyártmány, hozzávaló bélésárak.

Harisnyák, keztük

nők. férfiak és gyermekek részére állandó nagy választékban

legolcsóbb szabott árban

SZABÓ LAJOS FIAI

dívat-vaszon- és szőnyeg raktára
DEBRECZEN, Rózsa-utca 1.

Alapított 1842-ik évben.

ÉKSZER és ÓRÁS üzletemet

a fokozódó igényeknek megfelelően

tetemesen megnagyobbítottam

és meglepő izléssel berendezett, **ujdon-ságokkal felhalmozott** raktáram megtekintését a n. é. közönség szives figyelmébe ajánlom.

Tisztelettel:

Rose Dezső

ékszerész és órás

DEBRECZEN, Piacz-utca 55. szám. a.

A feltaláló leányai.

Impozáns nagyszerű hajzatot

szerezünk és tartunk meg egész a vén korig minden nagyobb fáradság nélkül, bajos manipulációk nélkül és lényegesebb költség nélkül, ha valódi célirányosan összeállított hajvizet használunk, a mely a fejbőrt erősíti és tisztán tartja és a mi legfontosabb ha a haj természetes zsirtartalmát rendezzük. Zsíros, olajos hajnak használjunk:

Uhlmann Peru Tannin vizet

zsirtartalom nélkül (veres csomagolás) Száraz, kemény, törékeny hajnak:

Uhlmann Peru Tannin vizet

zsirtartalommal (zöld csomagolás). Együttal eltávolítja a kellemetlen izadtságot és a haját szagossá, ingóvá, fényessé és puhává teszi. Nem támadja a haj színét, nem piszkol és nem csinál foltot. Tiszta és világos és finom parfümös, üvege K. 2.50 és K. 5.—

Főraktár Ausztr. Magyarország részére:

— Vertriebesgesellschaft Wien, I., Karlsplatz 3. —

Kapható Jóna és Jóna gyógyszerkereskedésében, valamint minden gyógyszerárban és illatszerkereskedésben

Apró hirdetések.

10 szögig 40 fillér, azontul minden szög 4 fillér, a legkisebb hirdetés 40 fillér.

Vasnap hetféltől szedett minden szög 8 fill. Apró hirdetések előre fizetendők. Vidéki tudakozásnál tessék a válaszlehetőséget csatolni.

Betöltendő.

Ügynökök, pénzbeszedők jó javadal'mazással fe vétetnek Gedő varrógépraktárában. Piac-utca 56.

Ékszerész tanuló fizetéssel felvetetik Lőkötis és székely műhelyébe.

Keresek fiatal leányt, sütemény eladására. Ho gonvi Károly pékmesier Batthyány utca 15

Két német kisasszony Breslau és Grätzből keres állást azonnali belépésre. Tudakozódhatni Turai Farkas elhelyező osztályánál Debreczen, Miklós-u. 8.

Adás-vétel.

Csépítő garnitúrát eladok és veszek. Széchenyi u. 44. Ehrenreich Samuel.

3 koronáért kaphatók gramofon lemezek, legujabb felvételek Rosenbergs és Hammer.

4 darab 4 csavaros enyvező bak teljesen új eladó. Rakóczy utca 26 szám.

Legdivatosabb blúzok, kötények, alsó szoknyák, férfi, női és gyermek fehérneműk leszállított áron beszerezhetők Márton Gyula üzletében Piac u. 9 Új harisnyák kötése és fejelek elfogadtatnak

Új rendszerű női férfi divatárak és butorokadás, A mai naptól kezdve minden hiteltelős és egyén kényelmes heti vagy havi részletfizetés mellett szerezheti be nálam a szükséges női divat cikkeket, női kabátok, férfi öltönyök, felöltők, mindennemű vázna és canaásznakban, saját készítésű cloth és Cashmir paplanokban, valamint egyszerű és modern butorokban. A készpénz melletti árnál mindössze 5% ár-különbég. Kai er Salamon, Hatva -u. 2.

Eadó vaskályhák, szép függő és asztali lámpák, használt ablakok. Péterfia 11. Istálló trágya elhordható.

Kifűnő házi boreczet eladó literenként. Cim a kiadóba.

Padlólak emillak legolcsóbb beszerzési forrása Falk kefégyár fiokja. Széchenyi-u. 1.

Asztalosoknak való iszta deszka eladó olcsón Cim a kiadóba.

Saját termésű Boeska-kerti bor nordoszámról eladó. Érkekeznetni Poroszlav Lászlónál Hunyady-utca 3.

Különféle.

Új női fodrász terem nyit meg, modern villanyberendezéssel, ahol samponing mosás, hajfestészet, ondulás és a legdivatosabb hajmunkák legszebben készítenek. Weisz Edéné Piac u. 38. az udvarban.

Költözteseket federes sárf kocsin eszközöl Debreczeni Lajos Lorantfi utca 9.

Egy sárga erszény 10 koronával, három gyűrűvel, kulcsossal a Losonczy házról a bérházig elveszett. Megtaláló ju alomban reszesül, keretik a tárgyat a kiadóba hozza el.

Magánkutató iroda. Iskola utca 4. szám Ké-nyes megbízásokat, megfigyeléseket és nyomozásokat vállal, úgy magán, mint családi ügyekbe Krámer József.

SZÖNYEGEK

juttespárga, hollandi, kid Hermus'er tapestry, volour, futó és salon szőnyegek minden nagyságban, torontali szőnyegek, divánterítők, butorszővetek és crottek, viaszos vászon

legolcsóbb szabott árban.

Ágy és asztalterítők

szövet és csipke függönyök, stórok

Szabó Lajos Fiai

divat-, vászon és szőnyeg raktára, DEBRECZEN, Rózsa utca 1. szám. Alapított 1842. évben,

Gyomorgörcs, kólika, étvágytalanság és általában gyomorbetegségekben a legkitűnőbb háziszser a

Hollandi

GYOMORCSEPPEK.

1 üveg ára 40 fillér.

Kapható:

Mihalovits Jenő

gyógyszertárában
DEBRECZEN.

Ne vegyen! silány cseh gyártmányu keztyüket, mivel **kizárólag saját gyártmányu** kitűnő szabásu keztyüimet az alábbi áron bocsátom a n. é. közönség rendelkezésére.

Női és férfi glace keztyü minden színben	frt. 1.40
Női és férfi mosható szarvasbőr minden színben	frt. 1.30
Női és férfi kutyabőr	frt. 1.60
Női és férfi valódi szarvasbőr, igen erős	frt. 2.—
Női és férfi téli bélelt bőrkeztyü	frt. 1.30
Női és férfi szörme bélésü	frt. 2.80—6 frtig.

Szövött és kötött keztyükben óriási választék 25 krtól 4 frtig

SCHÖN SÁNDOR

keztyü, kötszer és orvosi műszertára

Debreczen, Piacz-u. 12.

Flók üzlet közvetlen a főposta mellett.